

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΜΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Άρθρο 1

Γενικές διατάξεις

Ο Εσωτερικός Κανονισμός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας εξειδικεύει την προβλεπόμενη από την υπ' αριθμ. 56806/Β7 (ΦΕΚ 1156, τ.Β'/30.7.2004) Υπουργική Απόφαση, διάρθρωση και οργάνωση του ΠΜΣ στο πλαίσιο του Ν. 3685/2008 και του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών του ΑΠΘ (ΦΕΚ 1099/5.09.2000).

Άρθρο 2

Ειδικεύσεις

Το ΠΜΣ του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας οδηγεί στην απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ) στη Θεολογία, σε μία από τις παρακάτω ειδικεύσεις:

- α) Αγίας Γραφής
- β) Πατερικής Γραμματείας και Αγιολογίας
- γ) Θρησκευιολογίας
- δ) Εκκλησιαστικής Ιστορίας
- ε) Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας
- στ) Ελληνισμού και Ορθοδοξίας
- ζ) Λειτουργικής
- η) Βυζαντινής και Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης
- θ) Βυζαντινής Μουσικολογίας – Υμνολογίας
- ι) Κανονικού Δικαίου
- ια) Ποιμαντικής και Ποιμαντικής Ψυχολογίας
- ιβ) Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής
- ιγ) Χριστιανικής Ηθικής και Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού

Άρθρο 3

Διοίκηση του ΠΜΣ

1. Όργανα διοίκησης του ΠΜΣ είναι:

α) Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης (ΓΣΕΣ), που απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τα μέλη ΔΕΠ της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος που έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο και από δύο μεταπτυχιακούς σπουδαστές, οι οποίοι εκλέγονται από συνέλευση όλων των μεταπτυχιακών σπουδαστών του Τμήματος.

β) Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ), που απαρτίζεται από οκτώ μέλη ΔΕΠ, τα οποία έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο ή επίβλεψη διδακτορικών διατριβών, και από τον Διευθυντή του ΠΜΣ. Τα μέλη της ΣΕ και ο Διευθυντής του ΠΜΣ ορίζονται από τη ΓΣΕΣ. Ο Διευθυντής του ΠΜΣ οφείλει να είναι μέλος ΔΕΠ από τις δύο ανώτερες βαθμίδες και ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. δ' του Ν. 3685/2008 (ΦΕΚ 1487/16.7.2008). Ο ορισμός της ΣΕ και του Διευθυντή του ΠΜΣ γίνεται στο τέλος του ακαδημαϊκού έτους με θητεία δύο ετών, που αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου του επόμενου ακαδημαϊκού έτους και λήγει την 31^η Αυγούστου του με-

θεπόμενου έτους, και μπορεί να ανανεώνεται.

2. Η ΓΣΕΣ α) Καταρτίζει και εισηγείται τις προτάσεις για τη λειτουργία του ΠΜΣ
- β) Καθορίζει τα μαθήματα ειδίκευσης του προπτυχιακού κύκλου, στα οποία οφείλουν να εξετασθούν οι υποψήφιοι από άλλα Τμήματα και Σχολές.
- γ) Επικυρώνει τον τελικό πίνακα επιτυχόντων στο ΠΜΣ.
- δ) Ορίζει τα μέλη των συμβουλευτικών επιτροπών των διδακτορικών διατριβών, με πρόταση του επιβλέποντος καθηγητή, και τα μέλη των εξεταστικών επιτροπών των διπλωματικών εργασιών.
- ε) Απονέμει τα Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης.
- στ) Επιλαμβάνεται για κάθε άλλο θέμα για το οποίο δεν υπάρχει ρητή μνεία στον παρόντα εσωτερικό κανονισμό του ΠΜΣ.

3. Η ΣΕ, σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου 3685/2008,

- α) Εποπτεύει και συντονίζει τη λειτουργία του ΠΜΣ
- β) Επιβλέπει τις εξετάσεις που προβλέπονται από τον παρόντα εσωτερικό κανονισμό του ΠΜΣ για την εγγραφή υποψηφίων.
- γ) Επιβλέπει την ορθή και σύμφωνη με τον παρόντα εσωτερικό κανονισμό του ΠΜΣ κατανομή των υποψηφίων σε όλες τις ειδικεύσεις του Προγράμματος.

4. Ο Διευθυντής του ΠΜΣ ασκεί τις αρμοδιότητες του άρθρου 3 του νόμου 3685/2008, ιδίως δε,

- α) Έχει την ευθύνη της διοικητικής, οργανωτικής και λειτουργικής διεύθυνσης του ΠΜΣ.
- β) Εισηγείται στη ΣΕ και στη ΓΣΕΣ κάθε θέμα που αφορά στην αποτελεσματική λειτουργία και στην ποιοτική βελτίωση του ΠΜΣ.
- γ) Προεδρεύει και μετέχει με πλήρη δικαιώματα στη ΣΕ.

Άρθρο 4

Διοικητική υποστήριξη

Η διοικητική υποστήριξη του ΠΜΣ ανατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας.

Άρθρο 5

Μεταπτυχιακές Σπουδές πρώτου επιπέδου Προϋποθέσεις εγγραφής

1. Μέχρι το τέλος Ιουνίου κάθε έτους, με απόφαση της ΓΣΕΣ, δημοσιεύεται επίσημη προκήρυξη των θέσεων μεταπτυχιακών σπουδαστών που διατίθενται σε κάθε ειδίκευση για το επόμενο ακαδημαϊκό έτος αυτών και καλούνται οι υποψήφιοι να υποβάλουν τις αιτήσεις τους για υποψηφιότητα στην ειδίκευση της προτιμήσεώς τους. Τελευταία προθεσμία υποβολής αιτήσεων είναι η 15η Οκτωβρίου.

2. Με την αίτησή του ο υποψήφιος δηλώνει την ειδίκευση που επιθυμεί να ακολουθήσει και υποβάλλει τα παρακάτω δικαιολογητικά:

- α) Αντίγραφο πτυχίου. Σε περίπτωση πτυχιούχου από ομοταγές ίδρυμα του εξωτερικού, υποβάλλεται και η νόμιμη αναγνώριση του πτυχίου.
- β) Πίνακα αναλυτικής βαθμολογίας όλων των προπτυχιακών μαθημάτων.
- γ) Πιστοποιητικό γνώσης τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας (επίπεδο B2 και άνω),

σύμφωνα με τα ισχύοντα στη δημόσια διοίκηση. Σε περίπτωση γνώσης και δεύτερης ξένης γλώσσας υποβάλλεται επίσης το αντίστοιχο πιστοποιητικό. Η πιστοποίηση αντιστοιχεί με τα πιστοποιητικά γλωσσομάθειας που γίνονται αποδεκτά από το ΑΣΕΠ Για τη γνώση σλαβικών γλωσσών υποβάλλεται πιστοποιητικό από το ΙΜΧΑ ή τίτλος σπουδών αναγνωρισμένου ιδρύματος. Οι αλλοδαποί καταθέτουν πιστοποιητικό επάρκειας της ελληνικής γλώσσας από Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας ΑΕΙ, όπως παραπάνω. Σε περίπτωση που είναι πτυχιούχοι ελληνόγλωσσου Πανεπιστημιακού Τμήματος, το πτυχίο αυτό επέχει θέση και πιστοποιητικού επάρκειας της ελληνικής γλώσσας.

δ) Αποδεικτικά για τυχόν ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητα, για συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα κινητικότητας σπουδαστών, καθώς και για επαγγελματική εμπειρία συναφή προς το πεδίο ειδίκευσης.

ε) Βιογραφικό σημείωμα.

στ) Φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου.

4. Για τούς πτυχιούχους μη Θεολογικών Σχολών, καθώς και για τους πτυχιούχους άλλων αναγνωρισμένων Τμημάτων και Σχολών ΑΕΙ του εσωτερικού ή του εξωτερικού, σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 1 της ισχύουσας Υπουργικής Απόφασης, διενεργούνται εξετάσεις σε μαθήματα του προπτυχιακού κύκλου σπουδών, σχετικά με την ειδίκευση επιλογής, που καθορίζονται από τη ΓΣΕΣ. Η ύλη των εξετάσεων και η προκήρυξη των σχετικών θέσεων ανακοινώνονται στο τέλος Ιουνίου κάθε έτους. Η ημερομηνία των εξετάσεων ορίζεται το αργότερο μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου. Οι εξετάσεις διενεργούνται με ευθύνη της ΣΕ.

Άρθρο 6 **Διαδικασία επιλογής**

1. Η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων περατούται μέχρι τις 31 Οκτωβρίου.

2. Η επιλογή γίνεται με βάση την αίτηση του υποψηφίου και το σύνολο των μορίων που προκύπτουν από τη συνεκτίμηση των κριτηρίων, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 4, παρ. 1 εδαφ. α και β, του Ν. 3685/2008, ως εξής.

α) Γενικός βαθμός του πτυχίου, που δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος του «λίαν καλώς» (40%)

β) Μέσος όρος των βαθμών στα προπτυχιακά μαθήματα, υποχρεωτικά και επιλεγόμενα, τα οποία σχετίζονται με την ειδίκευση επιλογής (30%). Για τους πτυχιούχους των μη Θεολογικών Τμημάτων εξάγεται ο μέσος όρος των βαθμών από τα εξεταζόμενα ανά ειδίκευση σχετικά μαθήματα.

γ) Προφορική συνέντευξη (10%)

δ) Τυχόν κατοχή δεύτερου πτυχίου ή άλλου μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου (10%)

ε) Τυχόν ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητα, επαγγελματική εμπειρία συναφής προς το πεδίο ειδίκευσης, καθώς επίσης και συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα κινητικότητας σπουδαστών (5%)

στ) Πιστοποιημένη γνώση δεύτερης ξένης γλώσσας (5%).

3. Τα σχετικά προπτυχιακά μαθήματα για κάθε ειδίκευση είναι:

α) Αγίας Γραφής

- i) Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη.
  - ii) Ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης
  - iii) Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης.
  - iv) Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη.
  - v) Ερμηνεία της Καινής Διαθήκης.
  - vi) Θεολογία της Καινής Διαθήκης.
  - vii) Γλώσσα και Ερμηνευτική της Καινής Διαθήκης.
  - viii) Αρχαία Ελληνικά.
- β) Πατερικής Γραμματείας και Αγιολογίας*
- i) Εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία.
  - ii) Εκκλησιαστική Γραμματολογία.
  - iii) Ερμηνεία Πατέρων.
  - iv) Αγιολογία.
  - v) Αρχαία Ελληνικά.
  - vi) Εισαγωγή στην επιστημονική μεθοδολογία
- γ) Θρησκευολογίας*
- i) Εισαγωγή στη Θρησκευολογία.
  - ii) Ιστορία και διδασκαλία ξένων θρησκευμάτων.
  - iii) Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη.
  - iv) Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη.
  - v) Εισαγωγή στην Πατρολογία
- δ) Εκκλησιαστικής Ιστορίας*
- i) Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Ιστορία
  - ii) Ιστορία και σύγχρονη κατάσταση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και των άλλων πρεσβυγενών Πατριαρχείων
  - iii) Ιστορία και σύγχρονη κατάσταση της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Κύπρου.
  - iv) Ιστορία και σύγχρονη κατάσταση των σλαβικών και λοιπών ορθόδοξων εκκλησιών
- ε) Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας*
- i) Δογματική της Ορθόδοξου Καθολικής Εκκλησίας.
  - ii) Ερμηνεία δογματικών και συμβολικών κειμένων
  - iii) Συμβολική. Διορθόδοξες και διαχριστιανικές Σχέσεις.
  - iv) Ιστορία Δογμάτων
  - v) Σύγχρονες χριστιανικές αιρέσεις.
- στ) Ελληνισμού και Ορθοδοξίας*
- i) Ιστορία του Νέου Ελληνισμού
  - ii) Ιστορία του Βυζαντινού Πολιτισμού
  - iii) Ιστορία της Αρχαίας και Βυζαντινής Φιλοσοφίας.
- ζ) Λειτουργικής*
- i) Εισαγωγή στη θεία λατρεία.
  - ii) Λειτουργική – Πηγές της θείας Λατρείας. Τελετουργική

- iii) Λειτουργική. Ιστορία και θεολογία της θείας λατρείας.
- iv) Λειτουργική. Βυζαντινός λειτουργικός τύπος.
- v) Ομιλητική. Ιστορία του Κηρύγματος
- vi) Ομιλητική – Αισθητική της Λατρείας
- η) *Βυζαντινής και Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης*
  - i) Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη 1-3.
- θ) *Βυζαντινής Μουσικολογίας – Υμνολογίας*
  - i) Εκκλησιαστική Μουσική – Θέματα Λειτουργικής Μουσικής
  - ii) Βυζαντινή Μουσικολογία και Ψαλτική Τέχνη.
  - iii) Υμνολογία.
- ι) *Κανονικού Δικαίου*
  - i) Κανονικό Δίκαιο
  - ii) Πηγές του Κανονικού Δικαίου
  - iii) Κανονικό Δίκαιο. Σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας
- ια) *Ποιμαντικής και Ποιμαντικής Ψυχολογίας*
  - i) Ποιμαντική
  - ii) Εισαγωγή στην Ψυχολογία
  - iii) Ποιμαντική Ψυχολογία
- ιβ) *Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής*
  - i) Γενική Παιδαγωγική
  - ii) Ειδική Διδακτική
  - iii) Εισαγωγή στην Ψυχολογία
- ιγ) *Χριστιανικής Ηθικής και Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού*
  - i) Χριστιανική Ηθική
  - ii) Γενική Κοινωνιολογία
  - iii) Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού

4. α) Η εξέταση και η προφορική συνέντευξη και αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται από τέσσερις επιτροπές (για τις ειδικεύσεις αρ. α-γ, δ-στ, ζ-θ και ι-ιγ), που ορίζονται από τη ΓΣΕΣ και συγκροτούνται από όλα τα μέλη ΔΕΠ που έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο, σύμφωνα με το γνωστικό τους αντικείμενο και με επίβλεψη της ΣΕ.

Η βαθμολόγηση των υποψηφίων γίνεται με κλίμακα 1-10. Ελάχιστος βαθμός επιτυχίας είναι το 6. Ο σχετικός πίνακας αξιολόγησης πρέπει να περιέρχεται για επικύρωση στη ΓΣΕΣ ως τις 25 Οκτωβρίου κάθε έτους.

β) Η αναγωγή σε μονάδες των κριτηρίων α), β), γ), δ), ε) και στ) της παρ. 2 του παρόντος άρθρου γίνεται με μέριμνα των επιτροπών επιλογής, με τη διοικητική υποστήριξη της Γραμματείας του Τμήματος.

γ) Σε περιπτώσεις ισοβαθμίας, προτεραιότητα έχει ο υποψήφιος με τον μεγαλύτερο βαθμό στο βασικό του πτυχίο, ενώ σε περίπτωση ισοβαθμίας των πτυχίων διενεργείται κλήρωση.

δ) Επιπλέον του αριθμού εισακτέων, μπορούν να γίνουν δεκτοί, κατόπιν απόφασης της ΓΣΕΣ, υπότροφοι του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) και

αλλοδαποί υπότροφοι του Ελληνικού Κράτους ή εκκλησιαστικών οργανισμών.

Άρθρο 7 **Κατανομή θέσεων**

1. Κάθε έτος εισάγονται στο ΠΜΣ εξήντα τέσσερις (64) σπουδαστές, οι οποίοι καταλαμβάνουν τις θέσεις που έχουν διατεθεί στις δεκατρείς (13) ειδικεύσεις του άρθρου 2 του ΠΜΣ με απόφαση της ΓΣΕΣ, όπως προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος εσωτερικού κανονισμού του ΠΜΣ.

2. Αν δεν καλυφθούν οι θέσεις κάποιων ειδικεύσεων, αυτές μπορούν να δοθούν σε άλλες ειδικεύσεις με πρόταση της ΣΕ και απόφαση της ΓΣΕΣ, μέχρι συμπλήρωσεως του αριθμού 8 για κάθε ειδικευση. Σε περίπτωση ισοβαθμίας των υποψηφίων, εφαρμόζονται τα οριζόμενα στην παρ. 4γ του άρθρου 6 του παρόντος εσωτερικού κανονισμού του ΠΜΣ.

3. Ο αριθμός των εισακτέων πτυχιούχων από μη Θεολογικά Τμήματα ή Σχολές δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος των οκτώ (8) στο σύνολο και να υπερβαίνει τους δύο (2) ανά ειδικευση.

Άρθρο 8 **Εγγραφή – ορισμός επιβλέποντος Καθηγητή**

Με την εγγραφή των υποψηφίων, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής, ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, ύστερα από πρόταση της ΣΕ, για κάθε σπουδαστή ένας επιβλέπων καθηγητής από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν μεταπτυχιακό έργο, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4 του Ν. 3685/2008, ο οποίος είναι αρμόδιος για την καθοδήγηση, παρακολούθηση και έλεγχο της πορείας των σπουδών του.

Αντικατάσταση του επιβλέποντος καθηγητή δεν είναι δυνατή, παρά μόνο για αναπότρεπτο λόγο, που κρίνεται από τη ΓΣΕΣ.

Άρθρο 9 **Μαθήματα**

1. Τα μαθήματα, που πρέπει να παρακολουθήσει κατά εξάμηνο κάθε σπουδαστής ανάλογα με την ειδικευση της επιλογής του, καθορίζονται από τα προβλεπόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 6 της ισχύουσας Υπουργικής Απόφασης στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους. Οι ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας των μαθημάτων του ΠΜΣ είναι τρεις (3) και αντιστοιχούν σε τρεις (3) διδακτικές μονάδες. Κάθε μάθημα των τριών εξαμήνων σπουδών αντιστοιχεί σε 10 πιστωτικές μονάδες (ECTS), συνολικά 90 πιστωτικές μονάδες.

Με απόφαση της ΓΣΕΣ ανατίθενται τον Ιούνιο του προηγούμενου έτους σε κάθε μέλος ΔΕΠ που αναλαμβάνει μεταπτυχιακό έργο, τα μαθήματα και τα ειδικά θέματα που θα διδάξει στα τρία εξάμηνα του επόμενου ακαδημαϊκού έτους, με βάση τον κατάλογο μαθημάτων του ΠΜΣ. Οι τίτλοι των μαθημάτων ανακοινώνονται από τη Γραμματεία και δημοσιεύονται στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος κάθε έτος.

Με πρόταση της ΓΣΕΣ και έγκριση της Συγκλήτου Ειδικής Σύνοψης μπορεί να γίνει τροποποίηση του προγράμματος των μαθημάτων.

Κάθε φοιτητής του ΠΜΣ, εφαρμόζοντας τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 6, παρ. 1 και 2, της ισχύουσας Υπουργικής Απόφασης, δηλώνει στην αρχή κάθε εξαμήνου τα ειδικά μαθήματα, που επιλέγει. Η επιλογή των μαθημάτων αυτών γίνεται με τη σύμ-

φωνη γνώμη του επιβλέποντος καθηγητή, ο οποίος για το λόγο αυτό προσυπογράφει τη σχετική δήλωση του φοιτητή που κατατίθεται στη γραμματεία του ΠΜΣ. Η παρακολούθηση των μαθημάτων, καθώς και των ειδικών σεμιναρίων και ημερίδων ή άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων που ορίζει το παρόν ΠΜΣ είναι υποχρεωτική.

Αναστολή φοίτησης μέχρι δώδεκα (12) μήνες παρέχεται σε μεταπτυχιακό φοιτητή, σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, με απόφαση της ΓΣΕΣ.

Άρθρο 10

Βαθμολογία – Βαθμός του ΜΔΕ

1. Η βαθμολόγηση των μαθημάτων γίνεται από τους διδάσκοντες αυτά σε κλίμακα βαθμολογίας από 1 έως 10. Προβιβάσιμος βαθμός είναι τουλάχιστον το 6.

2. Η κρίση και βαθμολόγηση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας γίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή με την παραπάνω βαθμολογική κλίμακα. Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία αντιστοιχεί σε 30 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

3. Ο βαθμός του ΜΔΕ εξάγεται από το άθροισμα του μέσου όρου της βαθμολογίας των μαθημάτων και το μέσο όρο βαθμολογίας της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, από τα τρία μέλη της εξεταστικής επιτροπής, δια τέσσερα (4). Ο μέσος όρος της βαθμολογίας της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας από τα τρία μέλη της εξεταστικής επιτροπής δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 6. Άλλως, η επιστημονική εργασία θεωρείται απορριφθείσα.

4. Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτούνται 30 πιστωτικές μονάδες (ECTS) από τη μεταπτυχιακή εργασία και τουλάχιστον 90 πιστωτικές μονάδες από τα μαθήματα των τριών εξαμήνων σπουδών, συνολικά τουλάχιστον 120 πιστωτικές μονάδες.

Άρθρο 11

Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία

1. Η διαδικασία σύνταξης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας αρχίζει με την ανάθεση του θέματος από τον επιβλέποντα καθηγητή μετά την έναρξη του τρίτου εξαμήνου σπουδών και την ανακοίνωσή του στη ΓΣΕΣ. Μετά την ανακοίνωση του θέματος στη ΓΣΕΣ το θέμα αυτό εγγράφεται σε ειδικό κατάλογο μεταπτυχιακών μελετών, που τηρείται στη Γραμματεία. Στον κατάλογο αυτόν περιλαμβάνεται απαραίτητως το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου, ο επιβλέπων καθηγητής, η ημερομηνία της ανακοινώσεως του θέματος στη ΓΣΕΣ και η ημερομηνία λήξεως της διαδικασίας, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς. Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία δεν μπορεί να κατατεθεί προς κρίση πριν ολοκληρωθούν οι υποχρεώσεις του σπουδαστή στα εννέα (9) μαθήματα.

2. Η διαδικασία κρίσεως και βαθμολόγησης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας πρέπει να έχει ολοκληρωθεί με τη συμπλήρωση του διετούς κύκλου μεταπτυχιακών σπουδών. Είναι δυνατό, με απόφαση της ΓΣΕΣ να παρατείνεται κατά ένα έτος ο χρόνος σύνταξης και κατάθεσης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας ή και ο χρόνος φοίτησης. Αν παρέλθει η προθεσμία αυτή άπρακτη, το θέμα διαγράφεται από τον κατάλογο και η περάτωση των μεταπτυχιακών σπουδών πρώτου επιπέδου θεωρείται ότι έληξε ανεπιτυχώς.

Καμία βεβαίωση για συμπλήρωση του διετούς κύκλου μεταπτυχιακών σπουδών

δεν χορηγείται πλην του ΜΔΕ. Μόνο κατά τη διάρκεια των δύο ετών μπορεί να δοθεί βεβαίωση ότι ο σπουδαστής είναι εγγεγραμμένος, και μέχρι τη λήξη της διαδικασίας της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας μπορεί να δοθεί βεβαίωση ότι ο σπουδαστής βρίσκεται στο στάδιο συντάξεως της μελέτης επί του συγκεκριμένου θέματος.

3. Δεν είναι δυνατή αλλαγή του θέματος της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, παρά μόνο με απόφαση της ΓΣΕΣ, μετά από αιτιολογημένη εισήγηση του επιβλέποντος καθηγητή. Αλλαγή θέματος μεταπτυχιακής εργασίας σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί λόγο για παράταση των ανωτέρω προθεσμιών.

4. Όταν περατωθεί η σύνταξη της εργασίας, αυτή υποβάλλεται στη Γραμματεία του Τμήματος με σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος καθηγητή, ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να εισαχθεί προς κρίση, σε 5 αντίτυπα.

5. Στην πρώτη μετά την υποβολή της μελέτης ΓΣΕΣ ορίζεται από αυτήν τριμελής εξεταστική επιτροπή, στην οποία μετέχει ο επιβλέπων καθηγητής και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ, από εκείνα που έχουν δικαίωμα να μετέχουν στις εξεταστικές επιτροπές σύμφωνα με το νόμο. Ο ορισμός των άλλων δύο μελών γίνεται μετά από πρόταση του επιβλέποντος καθηγητή.

6. Μετά τον ορισμό της επιτροπής ο Πρόεδρος του Τμήματος αποστέλλει την εργασία στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, η οποία πρέπει σε 60 ημέρες από την αποστολή να αποφανθεί περί της αποδοχής ή μη και βαθμολογήσεώς της, με κλίμακα βαθμολογίας 0-10, αποστέλλοντας στη Γραμματεία το Πρακτικό της εξετάσεως του υποψηφίου. Αν ένα μέλος της εξεταστικής επιτροπής ζητήσει δικαιολογημένα παράταση της προθεσμίας, δύναται να χορηγηθεί από τον Πρόεδρο παράταση μέχρι 30 ημερών.

7. Για να εγκριθεί μία μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία πρέπει να ανταποκρίνεται στις παρακάτω απαιτήσεις.

α) Τό περιεχόμενό της να εμπίπτει στο αντικείμενο της ειδίκευσης, στο οποίο έγινε δεκτός ο φοιτητής.

β) Η πραγμάτευση, χωρίς κατ' ανάγκη να έχει παντελώς νέα στοιχεία, να γίνεται με νέο τρόπο προσεγγίσεως των πηγών και της βιβλιογραφίας, ώστε να παρουσιάζεται η ερευνητική προσπάθεια και επίδοση του φοιτητή.

γ) Η εργασία να έχει έκταση τουλάχιστον τεσσάρων τυπογραφικών φύλλων.

δ) Επισημαίνεται ότι καταθέτοντας τη μεταπτυχιακή εργασία, ο φοιτητής υποχρεούται να αναφέρει αν χρησιμοποίησε το έργο και τις απόψεις άλλων. Η λογοκλοπή θεωρείται σοβαρό ακαδημαϊκό παράπτωμα. Ως λογοκλοπή θεωρείται η αντιγραφή εργασίας κάποιου άλλου, καθώς και η χρησιμοποίηση εργασίας άλλου –δημοσιευμένης ή μη- χωρίς τη δέουσα αναφορά. Η παράθεση οποιουδήποτε υλικού τεκμηρίωσης, ακόμη και από μελέτες του ίδιου του υποψηφίου, χωρίς σχετική αναφορά, μπορεί να στοιχειοθετήσει απόφαση της ΓΣΕΣ για διαγραφή του. Στις παραπάνω περιπτώσεις -και μετά από αιτιολογημένη εισήγηση του επιβλέποντος καθηγητή- η ΓΣΕΣ μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή του υποψηφίου.

8. Για την τελική κρίση και βαθμολόγηση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας του υποψηφίου η τριμελής εξεταστική επιτροπή καλεί αυτόν σε δημόσια εξέταση επί του θέματος της εργασίας του, η οποία μπορεί να διαρκέσει μέχρι μία ώρα. Η πρόσκληση και ανακοίνωση για τη δημόσια εξέταση απευθύνεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, ύστερα από συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή, ο οποίος φροντίζει να συντονίσει τη διαδικασία, στην οποία και προεδρεύει.

Άρθρο 12

Αναγόρευση

1. Η αναγόρευση των μεταπτυχιακών φοιτητών σε διπλωματούχους γίνεται με ανακοίνωση ενώπιον της ΓΣΕΣ, στην οποία δύνανται να παρίστανται οι ενδιαφερόμενοι. Η διαδικασία αυτή μπορεί να είναι δημόσια.

2. Πρίν την επίσημη αναγόρευση ο διπλωματούχος μπορεί να λαμβάνει πιστοποιητικό του τίτλου του για διοικητική χρήση.

Άρθρο 13

Μεταπτυχιακές σπουδές δευτέρου επιπέδου

1. Για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος (ΔΔ) απαιτείται μελέτη και επιστημονική έρευνα ειδικού πρωτότυπου θέματος (διδακτορικής διατριβής) υπό την επίβλεψη τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, με την οποία συνεργάζεται ο υποψήφιος τουλάχιστον ανά τρίμηνο. Η εκπόνηση διαρκεί τουλάχιστον τρία έτη από την ημερομηνία ορισμού της συμβουλευτικής επιτροπής και δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από έξι, λαμβανομένης ως χρονικής αφετηρίας της ημερομηνίας ορισμού της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής. Μετά τη συμπλήρωση του μέγιστου χρόνου των έξι ετών, ο υποψήφιος που δεν έχει υποβάλει τη διδακτορική του διατριβή, διαγράφεται από τον κατάλογο των υποψηφίων διδακτόρων.

Για την ένταξη στη διαδικασία απόκτησης ΔΔ απαιτείται ΜΔΕ ή άλλος αναγνωρισμένος ισότιμος μεταπτυχιακός τίτλος (Master).

Για την έναρξη της διαδικασίας απόκτησης ΔΔ απαιτείται η υποβολή στη Γραμματεία του Τμήματος:

- α) σχετικής αίτησης, που συνοδεύεται από τους τίτλους σπουδών,
- β) αναλυτικού σχεδιασμού της περιοχής του θέματος της υπό εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, εγκεκριμένου από τον επιβλέποντα καθηγητή, που ανήκει στις βαθμίδες καθηγητή, αναπληρωτή καθηγητή και επίκουρου καθηγητή του Τμήματος,
- γ) βιογραφικού σημειώματος,
- δ) πιστοποιητικού γνώσης μιας ξένης γλώσσας επιπέδου τουλάχιστον B2 και
- ε) κατάθεσης αντιτύπου της μεταπτυχιακής εργασίας, εάν ο μεταπτυχιακός τίτλος δεν έχει ληφθεί από το Τμήμα.

2. Για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής δύνανται να εγγραφούν πτυχιούχοι Τμημάτων των Θεολογικών Σχολών ή συναφών Σχολών της χώρας μας και των αντίστοιχων Τμημάτων και Σχολών του εξωτερικού, κάτοχοι ΜΔΕ από ΠΜΣ άλλου Τμήματος της ημεδαπής ή αναγνωρισμένου ισότιμου τίτλου της αλλοδαπής, καθώς και κάτοχοι Διδακτορικού Διπλώματος άλλου Τμήματος της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, των οποίων το θέμα είναι συναφές με την ειδίκευση που πρόκειται να επιλεγεί από το ΠΜΣ του Τμήματος. Η συνάφεια του θέματος με την ειδίκευση του ΠΜΣ του Τμήματος κρίνεται από τη ΓΣΕΣ μετά από κατάθεση των σχετικών εργασιών. Δύνανται επίσης να εγγραφούν και πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων και Σχολών της χώρας μας ή ομοταγών ιδρυμάτων του εξωτερικού, με την υποχρέωση να εξετασθούν σε μαθήματα του προπτυχιακού κύκλου σπουδών, που καθορίζονται από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος.

3. Με την αίτηση εγγραφής, ο υποψήφιος δηλώνει αν υπήρξε κατά το παρελθόν υποψήφιος διδάκτορας σε άλλο Τμήμα και με ποιο θέμα.

Άρθρο 14

Διδακτορική διατριβή

1. Για κάθε υποψήφιο διδάκτορα ορίζεται από τη ΓΣΕΣ τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψηφίου. Η συμβουλευτική επιτροπή απαρτίζεται από τον επιβλέποντα, που είναι μέλος ΔΕΠ και ανήκει στη βαθμίδα του καθηγητή, του αναπληρωτή καθηγητή ή του επίκουρου καθηγητή, και από δύο άλλα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλου Τμήματος του Πανεπιστημίου ή ερευνητές αναγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου ή ιδρύματος, ή αποχωρήσαντες λόγω συνταξιοδότησης καθηγητές, του ιδίου ή συναφούς γνωστικού αντικειμένου, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9 του Ν. 3685/2008. Τον επιβλέποντα καθηγητή δηλώνει ο υποψήφιος με την αίτησή του. Τα άλλα δύο μέλη προτείνει ο επιβλέπων καθηγητής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αν υφίσταται αντικειμενική αδυναμία ή σπουδαίος λόγος, είναι δυνατή η αντικατάσταση επιβλέποντος καθηγητή ή μέλους της Συμβουλευτικής Επιτροπής με ειδικά αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης. Ο τρόπος άσκησης της επίβλεψης δεν μπορεί να συνιστά λόγο αντικατάστασης.

Κάθε μέλος ΔΕΠ των προαναφερομένων βαθμίδων μπορεί να επιβλέπει μέχρι πέντε (5) το πολύ υποψήφιους διδάκτορες, κατά τα οριζόμενα στον ανωτέρω νόμο (άρθρο 9, παρ. 2).

2. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον υποψήφιο, καθορίζει το θέμα της διατριβής μέσα σε διάστημα 60 ημερών από τον ορισμό της, το οποίο και καταθέτει με δήλωσή της στη ΓΣΕΣ του Τμήματος. Η ΓΣΕΣ εξετάζει το προτεινόμενο θέμα και αποφαινεται αν εμπίπτει στο περιεχόμενο του απονεμομένου από το Τμήμα ΔΔ, σύμφωνα με τον κατά το νόμο προσανατολισμό της. Μετά την έγκριση του θέματος από τη ΓΣΕΣ αυτό εγγράφεται σε ειδικό κατάλογο θεμάτων διδακτορικών διατριβών, που τηρείται στη Γραμματεία του Τμήματος. Στον κατάλογο αυτόν περιλαμβάνονται απαραίτητως το όνομα του υποψηφίου, η ορισθείσα τριμελής συμβουλευτική επιτροπή, η ημερομηνία έγκρισης της αιτήσεως και ορισμού της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής από τη ΓΣΕΣ και η ημερομηνία συμπλήρωσης του ελάχιστου χρόνου για την υποβολή της διδακτορικής διατριβής, καθώς και της λήξεως του μέγιστου χρόνου (6 έτη από τον ορισμό της συμβουλευτικής επιτροπής) που επιτρέπεται γι' αυτήν, μετά την οποία ολοκληρώνεται η διαδικασία, επιτυχώς ή ανεπιτυχώς. Κατά περίπτωση, μπορεί να δίνεται παράταση για ένα (1) ημερολογιακό έτος, με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ., μετά από ειδικά αιτιολογημένη εισήγηση της συμβουλευτικής επιτροπής.

3. Σε όλο το στάδιο έρευνας ο υποψήφιος εργάζεται υπό την παρακολούθηση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής. Ο επιβλέπων καθηγητής έχει την ευθύνη για το συντονισμό της παρακολούθησης και καθοδήγησης του υποψηφίου. Στο τέλος κάθε έτους κατατίθεται στη ΓΣΕΣ έκθεση της συμβουλευτικής επιτροπής και του υποψηφίου, που περιγράφει την πρόοδό του. Με την ετήσια έκθεση η συμβουλευτική επιτροπή μπορεί να προτείνει την τροποποίηση του τίτλου του θέματος, ανάλογα με το υλικό που έχει συγκεντρώσει ο υποψήφιος ή την αλλαγή του θέματος της διδακτορικής διατριβής, η οποία πρέπει να λάβει την έγκριση της ΓΣΕΣ, εάν διαπιστωθούν αντικειμενικές αδυναμίες ολοκλήρωσης της έρευνας. Μπορεί ακόμη να προτείνει στη ΓΣΕΣ τη διαγραφή του θέματος από τον κατάλογο των διδακτορικών διατριβών, αν διαπιστώσει αμέλεια, αδιαφορία ή αδυναμία από τον υποψήφιο.

4. Μόλις ο υποψήφιος θεωρήσει ότι έχει περατώσει το ερευνητικό του έργο και τη συγγραφή της διατριβής του, το παρουσιάζει στη συμβουλευτική επιτροπή, η οποία εντός δύο μηνών αποφασίζει αν αυτό είναι επαρκές ή χρειάζεται συμπλήρωση.

5. Μετά τη συγγραφή της διατριβής, ο υποψήφιος την υποβάλλει με αίτησή του στη Γραμματεία του Τμήματος, σε 11 αντίτυπα, με σύμφωνη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής περί της επάρκειάς της. Ο Πρόεδρος του Τμήματος διαβιβάζει το συντομότερο δυνατό τη διατριβή στη συμβουλευτική επιτροπή, η οποία εντός 60 ημερών υποβάλλει σχετική εισηγητική έκθεση, η οποία διανέμεται σε όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Με την εισηγητική έκθεση, ύστερα από ανάλυση και αξιολόγηση του περιεχομένου της διατριβής, πρέπει να προτείνεται η συνέχιση ή όχι της διαδικασίας με την παραπομπή προς τελική κρίση στην επταμελή εξεταστική επιτροπή.

Άρθρο 15

Εξεταστική Επιτροπή

1. Μέσα σε είκοσι ημέρες από την υποβολή της εισηγήσεως ή μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας των 60 ημερών άπρακτης, η ΓΣΕΣ αποφασίζει τη συγκρότηση επταμελούς εξεταστικής επιτροπής. Σύμφωνα με την παρ. 4α του άρθρου 9 του Ν. 3685/08, στην επταμελή εξεταστική επιτροπή πρέπει να συμμετέχουν 4 (τέσσερα) τουλάχιστον μέλη ΔΕΠ, εκ των οποίων δύο (2) τουλάχιστον πρέπει να ανήκουν στο οικείο Τμήμα. Τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής μπορεί να είναι μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής, αποχωρήσαντες λόγω ηλικίας καθηγητές ΑΕΙ ή ερευνητές ανεγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου του εσωτερικού ή εξωτερικού. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στην ίδια ή συγγενή επιστημονική ειδικότητα με αυτήν στην οποία εκπονεί ο υποψήφιος τη διατριβή του.

2. Μετά τη συγκρότηση της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής αποστέλλονται τα υποβληθέντα αντίτυπα της διατριβής και η εισηγητική έκθεση στα υπόλοιπα μέλη της εξεταστικής επιτροπής.

3. Η Εξεταστική Επιτροπή ορίζει την ημερομηνία, την ώρα και τον τόπο της δημόσιας υποστήριξης της διατριβής από τον υποψήφιο διδάκτορα, το αργότερο μέσα σε ένα μήνα από τον ορισμό της, και συγκαλείται από τον Πρόεδρο του Τμήματος. Στη συνεδρίαση της Επιτροπής προεδρεύει ο επιβλέπων καθηγητής. Ο υποψήφιος υποστηρίζει τη διατριβή του ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής επί ημίωρο περίπου, αναπτύσσοντας το περιεχόμενό της με έμφαση στα σημεία πρωτοτυπίας και απαντώντας στις παρατηρήσεις και ερωτήσεις των μελών της Επιτροπής και των παρόντων. Μετά το πέρας της δημόσιας εξέτασης, η εξεταστική επιτροπή συσκέπτεται κατ' ιδίαν, κρίνει το πρωτότυπο του περιεχομένου της διατριβής και την ουσιαστική συμβολή της στην επιστήμη, καθώς και την απόδοση του υποψηφίου κατά την υποστήριξη της διατριβής, και αποφασίζει την τελική έγκριση ή μη της διατριβής και τη βαθμολόγηση του υποψηφίου, και υποβάλλει σχετικό πρακτικό στη Γραμματεία του Τμήματος. Η όλη διαδικασία δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις δύο (2) ώρες.

Άρθρο 16

Έγκριση της Διδακτορικής Διατριβής – Αναγόρευση

1. Για να εγκριθεί μία διδακτορική διατριβή απαιτούνται οι εξής προϋπθέσεις:

α) Η πραγμάτευση να προσφέρει οπωσδήποτε νέα στοιχεία, να γίνεται με επιστη-

μονικό τρόπο προσεγγίσεως των πηγών και της βιβλιογραφίας, στον οποίο να απεικονίζεται η ερευνητική δυνατότητα και η πρωτότυπη συμβολή του υποψηφίου στην έρευνα.

β) Να υπάρχει πλήρης ενημέρωση επί των πηγών και της βιβλιογραφίας, ειδικά ως προς το γνωστικό αντικείμενο της διατριβής. Εδώ συνεκτιμάται η υπομνηματισμένη δημοσίευση ανέκδοτων πηγών, όπου αυτό απαιτείται.

2. Αν ο υποψήφιος συγκεντρώσει πέντε (5) θετικές ψήφους, απονέμεται σ' αυτόν με ψηφοφορία ένας από τους βαθμούς: Άριστα με διάκριση (σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο με ομόφωνη απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής), Άριστα, Λίαν Καλώς, Καλώς, με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται. Σε κάθε περίπτωση, αν υπάρξει ισοψηφία, υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου της Εξεταστικής Επιτροπής. Ο Πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής, μετά την περάτωση της προφορικής δοκιμασίας, ανακοινώνει δημόσια το αποτέλεσμα της κρίσης στον υποψήφιο. Η έγκριση βεβαιώνεται με πρακτικό το οποίο περιλαμβάνει εισήγηση από τον επιβλέποντα και αιτιολόγηση της ψήφου των μελών της επταμελούς επιτροπής, τα οποία την υπογράφουν και τη διαβιβάζουν στη ΓΣΕΣ.

3. Η ΓΣΕΣ αναγορεύει το νέο διδάκτορα με την ανάγνωση του πρακτικού και την καθομολόγησή του σε δημόσια συνεδρίαση του Τμήματος, στην οποία παρίσταται ο Πρύτανης ή ένας εκ των Αντιπρυτάνεων του ΑΠΘ.

Άρθρο 17

Διαγραφή

1. Αν παρέλθει ο μέγιστος χρόνος προθεσμίας εκπονήσεως της διδακτορικής διατριβής χωρίς να έχει κατατεθεί η διατριβή στη Γραμματεία με τη σύμφωνη γνώμη της τριμελούς επιτροπής, ή αν απορρίφθηκε οριστικά, το θέμα διαγράφεται από τον κατάλογο των θεμάτων διδακτορικών διατριβών και ο υποψήφιος θεωρείται ότι πέρασε τον Β' κύκλο σπουδών ανεπιτυχώς. Με την επιφύλαξη της παρ. 5 του άρθρου 14, δεν επιτρέπεται καμία παράταση της προβλεπόμενης από την παρ. 1 του άρθρου 13 προθεσμίας.

2. Μέλη όλων των επιτροπών (συμβουλευτικών ή εξεταστικών) δεν αντικαθίστανται παρά μόνο για αναπότρεπτο λόγο, που κρίνεται από τη ΓΣΕΣ. Σε περίπτωση αποχωρήσεως από την υπηρεσία τους, τα μέλη μπορούν να παραμείνουν στις συμβουλευτικές επιτροπές με δήλωσή τους. Άλλως αντικαθίστανται.

Άρθρο 18

Τελική διάταξη

Για μεταβολές, τροποποιήσεις ή ερμηνείες άρθρων του παρόντος εσωτερικού κανονισμού, καθώς και για οποιοδήποτε άλλο θέμα αρμόδια είναι η ΓΣΕΣ του Τμήματος.